

Skog Alnarp

Viltskador: ”Vi måste bryta en negativ spiral”

Nya kunskaper om hjortdjurens matvanor ger verktyg för att skapa foder i produktions-skogen och därmed minska viltskadorna.

Annika Felton, forskare vid lantbruksuniversitetet i Alnarp, talar om en negativ spiral som måste brytas. Tillsammans med kollegan Martin Ahlström håller hon under våren ett antal kursdagar om ”Skogen och viltet”. Representanter för skogsföretag och myndigheter informeras om de senaste forskningsrönen och diskuterar vilka möjligheter kunskapen ger för att minska viltskadorna.

DEN RELATIVT höga viltstammen är inte enda förklaringen till betesskadorna.

Under flera årtionden har maten blivit mindre utspritt i landskapet. Mörkare skogar (andelen gallringsskog har på några årtionden ökat från 30 till 40 procent) minskar ljung, blåbär och lingonris. I jordbrukslandskapet har åkerholmar och dikesrenar försvunnit.

Den allra mesta maten finns i ungskogen på ett hygge.

– Vi koncentrerar fodertillgången dit vi vill att djuren inte ska äta. Det har blivit en ond, negativ spiral. För att

bryta den måste vi förstå mer om djuren och deras matvanor, säger Annika Felton.

HENNES forskning visar att hjortdjuren är väldigt sparsmakade. Rådjur, älg, kronhjort och dovhjort är alla idisslare med känsliga magar anpassade till olika dieter. Alla äter gräs, örter och kvistar i olika proportioner. Rådjur och älg utmärker sig genom att äta mycket vedartat material. Kronhjort genom att äta granbark, annars är gran inget de äter så stora mängder av.

ANALYSER av vommen från 300 skjutna älgar i Göta-land visar att en tredjedel av torrmassan var tallkvistar. Därutöver var lingon, ljung och salix populärt. Genomgående bestod menyn av drygt 40 komponenter.

Älgen är mån om att få rätt kombination. Ett exempel från Grimsö visar att drygt en femtedel av älgens föda var rönn, trots att andelen rönn i området bara var 0,7 procent.

Ju fler födoämnen djuren har desto lättare har det att

komponera en balanserad, variationsrik, diet.

Tidigare trodde man att djuren helt enkelt maximerade intaget av energirik foder, vilket möjligtvis var ett motiv till stödutfodring med rotfrukter och ensilage. Men så är det inte. Försök visar att älgen väljer föda för att nå en viss balans mellan näringsämnen, inte för mycket och inte för lite. Om älgen får mycket av energirika, lättsmälta, kolhydrater kompenserar djuret intaget genom att äta mer kvistar för att få balans i vommen.

Med andra ord är inte sådan stödutfodring någon bra metod att minska skadorna. Effekten kan under vissa omständigheter bli den motsatta.

ATT ÄLGEN mår bra av en väl balanserad kost bekräftas också av slaktvikterna på kalvar i 26 älgskötselområden.

Djuren med lägst vikt hade en diet av 20-talet arter, hög dominans av barrträd och ganska mycket stödfoder. De med högre vikter hade en diet av ett 30-tal arter med mycket löv och lite stödfoder.

EN NYCKELFRÅGA är hur vi ska skapa mer viltfoder i landskapet.

✓ Djuren tycker om att äta i skogens luckor där det finns flera arter och mer biomassa. Att hålla gamla inägor och kulturlämningar öppna kan därför vara bra.

Ytterligare en betad tall

✓ Ståndortsanpassning för tall och lövträd leder till mer foder än granplanteringar.
✓ Brunnsröjning och röjning till tätt förband skapar mycket foder samtidigt som det gynnar produktionen.

✓ Redan betade tallplantor bör lämnas kvar eftersom älgen gärna återvänder till dem.

✓ Efter en avverkning kan tall- och lövriset samlas ihop till lättillgängliga högar till viltet.

✓ Rönn, asp, sälg och ek är värdefulla för djuren och bör inte röjas bort.

✓ Kantzoner, kraftledningsgator, viltåkrar och viltvatten uppskattas av klövviltet.

– Det finns fler möjligheter på samma tema som handlar om att få ett mer variationsrikt skogslandskap i tid och rum, konstaterar Annika Felton.

FÖLJDERSNA av betet visar sig både i sämre virkeskvalité och minskad tillväxt, genom att barrmassan minskar. Martin Ahlström konstaterar att det kan handla om halverad tillväxt (Furudalsförsöket) och att konsekvenserna blir värst om tallen betas tidigt, vilket framgår av nya resultat från Asa försökspark.

Annika Felton

Martin Ahlström

